

Noordzeekanaal en achterland, bereikbaar voor trekvisen!

Dat is het doel van het samenwerkingsverband Ecologische verbindingszone Noordzeekanaal en Ommelanden (EVZ NZK e.o.). Het is in 2012 gestart door regionale waterbeheerders en andere partners¹ en heeft inmiddels veel kennis opgeleverd. Die kennis wordt gebruikt voor aanleg- en beheermaatregelen. Maar we zijn er nog niet: voor de komende vijf jaar is een uitgebreid werkprogramma opgesteld.

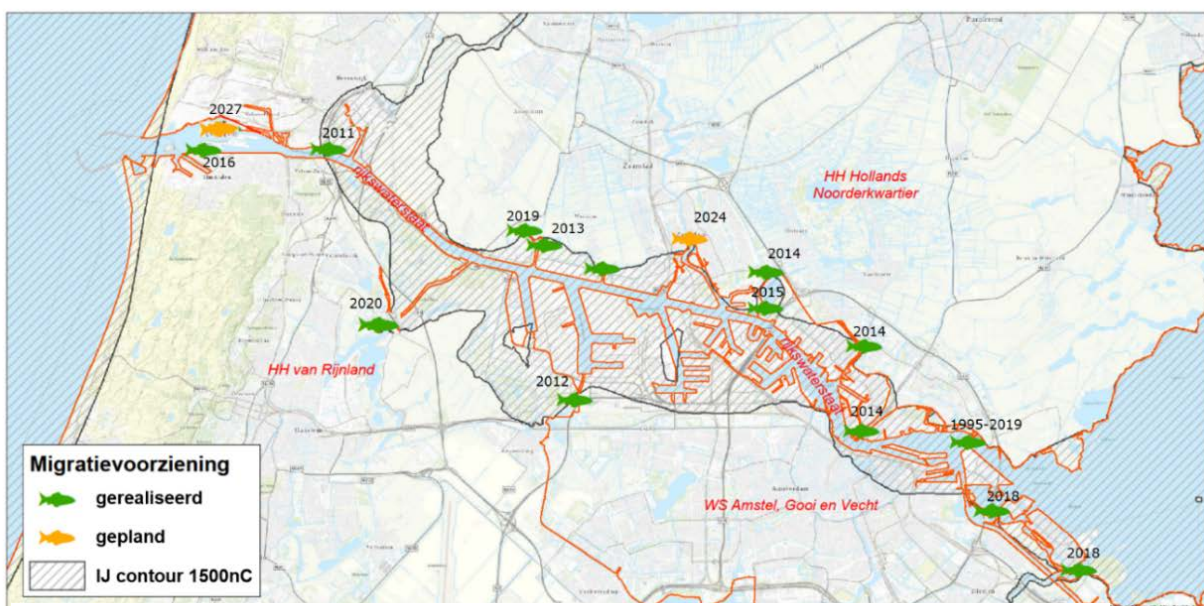
Inzet nodig voor vismigratie

West-Nederland ligt grotendeels onder de zeespiegel. Hierdoor zijn tal van gemalen, dammen en schutsluizen nodig om het peil te reguleren en het gebied veilig te houden. Voor trekvisen die van oudsher onze polderwateren opzoeken om op te groeien, zoals de aal, of zich voort te planten, zoals de driedoornige stekelbaars of de houting, levert dit grote problemen op. Gemalen schrikken vis af, en sommige zijn schadelijk. Schutsluizen zijn lastig te passeren door scheepsrumoer en het ontbreken van een lokstroom. Dit zijn problemen waar ook andere vissoorten, zoals baars, snoekbaars en brasem mee te maken hebben. Deze soorten willen optimaal gebruik maken van de verschillende leefgebieden.

Jaarlijks trekken honderdduizenden glasalen het Noordzeekanaal op, richting omliggende wateren om op te groeien. (foto: M. Melchers).

Vrije vismigratie is een voorwaarde voor een goede visstand, tevens een belangrijk doel van de Europese Kaderrichtlijn Water. Veel trekvissoorten zijn bedreigd in hun voortbestaan, zoals de Europese aal. Gerichte samenwerking binnen (deel)stroomgebieden is nodig om het tij voor al deze vissoorten te keren. Voor het behoud en herstel van trekvispopulaties zijn ook afspraken gemaakt in de Beneluxbeschikking Vismigratie (1995, 2009) en de Europese Aalverordening (2007).

Vispassages op de grens tussen Noordzeekanaal en omliggende wateren. In voorbereiding zijn een visveilig gemaal IJmuiden en een vispassage bij Zaandam (kaart: R. Beentjes).

¹ Rijkswaterstaat, provincie Noord-Holland, AGV/Waternet, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Hoogheemraadschap van Rijnland, gemeente Amsterdam, Port of Amsterdam en Sportvisserij MidWest Nederland

Gezamenlijke verantwoordelijkheid: wat hebben we al bereikt?

Waterbeheerders investeren veel in vispassages langs het Noordzeekanaal. Zij willen graag weten of al deze inspanningen hebben geholpen en welke kansen er nog liggen. Binnen de samenwerking van de EVZ NZK e.o. worden de krachten dan ook gebundeld voor [onderzoek naar trekvispopulaties](#), het effect van maatregelen, resterende knelpunten, en kansen voor verbetering. In een drie jaar durend onderzoek is ook de [migratie van standvis](#) op en rond het Noordzeekanaal in beeld gekomen. Ook beheer kan bijdrage aan het wegnemen van knelpunten, zoals [slim malen en schutten voor trekvis](#). De resultaten van het samenwerkingsprogramma zijn openbaar via het [Informatiepunt Leefomgeving](#). De drijfveer achter de samenwerking is de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het beheer van de trekvispopulaties binnen het stroomgebied. Binnen de samenwerking delen partijen kennis en ervaring met maatregelen en beheer. Het werkprogramma wordt uitgevoerd door een enthousiaste groep vis-experts van alle deelnemende partijen. Bestuurders van de partijen komen regelmatig bijeen om de voortgang te volgen en besluiten te nemen over de inhoudelijke koers en het gezamenlijke budget.

Ambities 2023-2027

Monitoring van maatregelen

De recente realisatie van Zeesluis IJmuiden en de hieraan verbonden maatregel om het extra zout weer uit te spoelen ([Selectieve Onttrekking](#)) vormen nieuwe uitdagingen voor trekvissen op de overgang tussen zee en Noordzeekanaal. Ook hebben inmiddels optimalisaties plaatsgevonden bij vispassages, en is lokaal het maal- of schutbeheer mede ingesteld op de passage van (trek)vis. De komende jaren wordt de monitoring van trekvispopulaties in het Noordzeekanaal en ommelanden voortgezet om de effecten van de maatregelen in beeld te brengen.

Monitoring van glasaal door vrijwilligers bij Gemaal Overtoom (foto R. Beentjes).

Voor de jaarlijkse monitoring van de intrek van glasaal rond het Noordzeekanaal wordt al vanaf 2014 gebruik gemaakt van een grote groep enthousiaste vrijwilligers. Deze monitoring geeft een goed beeld van het totale aanbod en een eventuele trend hierin en wordt de komende jaren voortgezet. Ook zal op verschillende locaties cameramonitoring worden geïntroduceerd als innovatieve onderzoeksmethode. Cameramonitoring levert veel informatie op over de omvang en de timing van de migratie van trek- en standvis en wordt al met succes toegepast bij de nieuwe vispassage bij Spaarndam.

Biodiversiteit en paaihabitat

Aansluiting zal worden gezocht bij biodiversiteitsprogramma's van de waterschappen en bij de inrichting van Natuur Netwerk Nederland, blauw-groene netwerken en waterberging. Met het beter bereikbaar worden voor trekvissen van opgroei- en voortplantingsgebieden wordt de komende jaren meer onderzoek gedaan naar de inrichting en het beheer van deze leefgebieden. Door hun grote aantallen en hoge voedselkwaliteit vormen trekvissen van oudsher een onmisbare schakel in ecosystemen, bijvoorbeeld als voedsel voor lepelaars en reigerachtigen.

Driedoornige stekelbaars, naast aal een belangrijke trekvis voor onze regio (foto RWS).

Communicatie en kennis delen

Communicatie en publiciteit over trekvis en vismigratie, in de vorm van kennisoverdracht binnen en buiten onze organisaties en het informeren van onze omgeving blijft een belangrijk onderdeel van onze samenwerking. Op 16 februari 2023 vieren we het tienjarig jubileum van de EVZ NZK e.o. met een minisymposium met als thema 'Samenwerken aan vismigratie', de successen van ons samenwerkingsmodel ook elders in het land te laten zien.

Noordzeekanaal Route voor trekvis

Scan de QR-code en bekijk onze film over vismigratie rond het Noordzeekanaal.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

waterschap
amstel gooi en vecht

NH Provincie
Noord-Holland

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

**Port of
Amsterdam**

**Gemeente
Amsterdam**